

Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: Lausuntopyyntö sokeriverotyöryhmän loppuraportista VM132:00/2011

Asia: Lausunto sokeriverotyöryhmän loppuraportista

Valtiovarainministeriö asetti vuoden 2012 alussa sokeriverotusta selvittävän työryhmän, joka selvitti sokerin verottamista valtion verotulojen kartuttamiseksi ja terveellisen ravitsemuksen edistämiseksi. Työryhmä selvitti sokerin verottamista valtion verotulojen kartuttamiseksi ja terveellisen ravitsemuksen edistämiseksi sekä nykyisen makeisveron toimivuutta ja mahdollisuuksia veropohjan laajentamiselle vaihtoehtona sokeriverolle. Työryhmä tarkasteli myös sokerin verottamisen problematiikkaa, voimassa olevaa lainsäädäntöä sekä tutkimuksia terveystieteiden ja taloustieteen alalta.

Sokerin yhteys lihavuuteen, kroonisiin sairauksiin ja hammasterveyteen on tuotu esiin useissa tutkimuksissa. Kuluttajatutkimuskeskus on työryhmän kanssa samaa mieltä, että oheisia terveysongelmia ei voida ratkaista pelkästään sokeria verottamalla, koska myös monet muutkin ravintoaineet vaikuttavat tähän ongelmaan. Kuluttajatutkimuskeskus yhtyy myös työryhmän näkemykseen, että verotuksen vaikutusta kulutukseen ja sitä kautta kansalaisten terveyteen on vaikea ennustaa. Hyvä tavoite on pyrkiä vähentämään lasten ja nuorten lihavuuden yleistymistä, mutta tämänkin tavoitteen saavuttaminen veromuutoksella on epävarmaa.

Jos verotuksella pyritään muuttamaan kuluttajien käyttäytymistä, tulee veromuutos olla niin suuri, että kuluttaja havainnoi aiempaa korkeamman hinnan. Tästä voi taas aiheutua ongelmia kotimaiselle elintarviketeollisuudelle.

Sokeria sisältävien tuotteiden verokohteluun on rakennettava järjestelmä, joka ei lisää eri portaiden toimijoiden hallinnollista taakkaa kohtuuttomasti. Näin turvataan tasaveroiset kilpailuolosuhteet erikokoisille yrityksille.

Kuluttajatutkimuskeskus kannattaa sokeripitoisten tuotteiden verokohteluun mallia, joka koskee sellaisia sokeripitoisia tuotteita, joiden kulutus erityisesti lapsilla ja nuorilla on runsasta. Lisäksi vero on tarkoituksenmukaista ulottaa tuotteisiin, joiden kulutuksella on merkitystä sekä kansalaisten terveyteen että valtion verotuloihin.

Kuluttajatutkimuskeskus kannattaa veron laajentamista sokeripitoisiin tuotteisiin, joihin se ei nyt ulotu (mm. makeat jugurtit, vanukkaat, keksit). Myös makeutettujen virvoitusjuomien sisällyttäminen veron piiriin on perusteltua, sillä niiden runsaan kulutuksen on todettu olevan yhteydessä ylipainoon. On mahdollista, että laajalla sokeriverolla voidaan vähentää sokeripitoisten tuotteiden kulutusta pienituloisten keskuudessa ja näin vähennetään terveydellistä eriarvoisuutta. Toisaalta – kuten työryhmän raportti esittää – saattaa käydä niin, että veronkorotuksesta seuraa sokeripitoisten herkkujen kulutuksen korvaaminen jollain toisella epäterveellisellä tuotteella ja/tai terveellisten kasvien tai vähärasvaisen lihan kulutusten vähentäminen.

Jokaisella työryhmän esittämällä mallilla on ongelmansa, mutta Kuluttajatutkimuskeskuksen mielestä kannatettavin verovaihtoehto olisi nykyisen makeisveron laajennus, joka ulottuu laajimmin makeutettuihin ja ravitsemuksellisesti 'köyhiin' tuotteisiin (keksit, kakut ja leivonnaiset sekä makeutusaineilla makeutetut tuotteet). Tuotteet, joihin vero kohdentuisi, eivät kuulu kuluttajien arkiseen ruokatalouteen. Tämä malli olisi helpoin toteuttaa niin elintarviketeollisuudessa kuin elintarvikekaupassa.

Hintaohjauksen lisäksi kuluttajia on tuettava valitsemaan terveellisempiä tuotteita. Tuotteiden ainesosatiedot on oltava selkeästi merkittynä ja kuluttajien valintaa helpotettava merkitsemällä tuotteen sokeripitoisuus selkeästi pakkaukseen esimerkiksi jollain yksinkertaisella merkinnällä.

KULUTTAJATUTKIMUSKESKUS

Hannele Hallman
kehitysjohtaja
johtajan sijainen